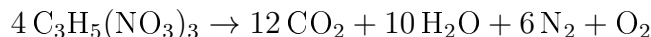

Kolokvij Vol. 1

"Never was so much owed by so many to so few"
– W. Churchill

(I) Numerički zadaci:

1. *Sitan ali dinamitan.* Zatvorena sferična posuda volumena V puna je nitroglicerina. U datom trenutku nepažljivi tehničar grbavac Eegor šutne posudu i dođe do eksplozije, uz jednadžbu

- (a) Nađi ukupan oslobođen broj molova plinova, n , ako smo krenuli s n_0 mol nitroglicerina. (2 boda)
- (b) Pri reakciji se oslobodi 1.53 MJ energije po molu nitroglicerina (n_0). Ako plinovite produkte smatramo idealnim plinom, s unutrašnjom energijom $U = 3nRT$, napiši prvi zakon termodinamike – pretpostavivši da se volumen ne mijenja – i nađi temperaturu plina nakon eksplozije, ako je na početku bila 300 K. (3 boda)
- (c) smatrajući tekući nitroglicerina idealnim plinom, napiši jednadžbe stanja za tekućinu i za plin nakon eksplozije. Ako se volumen ne mijenja i ako je početni tlak tekućine jednak atmosferskom, nađi tlak plina nakon eksplozije. (4 boda)

Ukupno: 9 bodova

2. *Hod po žeravici.* Neodgovorna fakirica Mareh Baba sprema se na hod po žaru. To će joj omogućiti pojava znana kao Leidenfrostov efekt, kojom ćemo se baviti u ovom zadatku.

- (a) Pretpostavimo da su tabani fakirice ravne kvadratne ploče, svaka površine $S = 200 \text{ cm}^2$. Ako joj se tabani od treme znoje, skiciraj ovisnost temperature kapljice znoja o vremenu, od trenutka kad taban stane na žar dok čitava kapljica ne ispari. Koliko je vrelište znoja u odnosu na čistu vodu? (2 boda)
- (b) Kako znoj isparava, između kože i žara nastaje sloj vodene pare. Koliki mora biti tlak te pare da bi fakirica lebdjela na sloju, ako je njena masa $m = 65 \text{ kg}$? kolika je gustoća pare, ako je ona na temperaturi vrelišta? (3 boda)
- (c) Pretpostavi da para istječe ispod stopala brzinom v . Napiši Bernoullijevu jednadžbu i nađi brzinu v u ovisnosti o gustoći pare ρ i razlici tlakova $p - p_0$, gdje je p tlak ispod stopala, a p_0 vanjski tlak. (2 boda)
- (d) Ako je debljina sloja pare $h = 0.5 \text{ mm}$, nađi masu pare koja u sekundi istječe ispod stopala. (2 boda)

Naravno, ta masa se mora stalno nadoknađivati znojenjem ako Mareh Baba i dalje želi lebdjeti na pari, a želi jer je toplinska vodljivost pare mala.

- (e) Neka je žeravica na $T_0 = 500^\circ\text{C}$, a stopalo u početnom trenutku na 37° . Pretpostavi da je količina topline koja u jedinici vremena prijeđe sa žara na stopalo jednaka

$$dQ = \lambda S \frac{T_0 - T}{h} dt$$

uz $\lambda = 0.016 \text{ W/m}\cdot\text{K}$ i T trenutnu temperaturu stopala. Ako je efektivna masa kože koja se grije $m_{eff} = 50 \text{ g}$, a toplinski kapacitet kože $c = 1500 \text{ J/kg K}$, napiši diferencijalnu jednadžbu za $T(t)$, riješi ju i izračunaj koliko je potrebno da se stopalo ugrije do 60°C (kada počinje osjet pečenja). (5 bodova)

Ukupno: 14 bodova

3. *Magnetski frižider.* Kako postići temperature ispod 1 mK? pomoću frižidera koji radi na adijabatsku magnetizaciju, i čijim funkcioniranjem se bavi ovaj zadatak. Najprije ćemo naći jednadžbu stanja paramagnetske soli, npr. cerij magnezij nitrata, koja se koristi u frižiderima.

(a) zamislite paramagnetsku sol kao hrpu elektrona sa spinovima koji su u vanjskom magnetskom polju B usmjereni ili u smjeru polja ili suprotno ('gore' ili 'dolje'). Po Boltzmannu, omjer broja spinova 'gore' i 'dolje' je

$$\frac{N_{\uparrow}}{N_{\downarrow}} = e^{\beta\mu_B B}$$

gdje je μ_B Bohrov magneton, a $\beta = 1/kT$. Nađi magnetizaciju uzorka $M = \mu_B(N_{\uparrow} - N_{\downarrow})$, u ovisnosti o β , polju B i ukupnom broju spinova $N = N_{\uparrow} + N_{\downarrow}$. Iskoristi $e^x \approx 1 + x$. (4 boda)

(b) koristeći rezultat iz (a) nađi susceptibilnost $\chi = M/B$ i odredi konstantu C u Curievom zakonu $\chi(T) = C/T$. (2 boda)

Našli smo dakle jednadžbu stanja za varijable magnetizaciju, polje i temperaturu, oblika $M = C\frac{B}{T}$. Sad možemo to iskoristiti da nešto i ohladimo.

(c) ako je smanjenje magnetizacije ekvivalentno povećanju tlaka, a povećanje magnetskog polja povećanju volumena, napiši prvi zakon termodinamike s varijablama M i B umjesto p i V , u diferencijalnom obliku. (2 boda)

(d) Koji član postaje nula ako imamo adijabatski proces? (1 bod)

(e) Ako je magnetska energija $U = -MB$, napiši potpuni diferencijal dU (uzmi U kao produkt funkcija M i B), uvrsti ga u prvi zakon termodinamike i nađi vezu između M , dM , B i dB . Separiraj M i B i integriraj – rezultat je jednadžba adijabate u varijablama M i B ! (4 boda)

(f) Pomoću jednadžbe stanja izrazi M pomoću B i T da dobiješ jednadžbu adijabate u varijablama B i T . (2 boda)

(g) Klošar Jean-Jacques Soudich ispod mosta na Seni ima magnet od 16 T i hladi pivu. Ako je u pivi otopljena paramagnetska sol, a početna temperatura pive je 300 K, nađi njenu temperaturu nakon adijabatske demagnetizacije sa 16 T na 1 T. (2 boda)

Ukupno: 17 bodova

(II) Konjceptualni zadaci:

1. Zašto je L. diCaprio umro od hipotermije u roku pet minuta kad je s Titanika pao u Atlantik, a K. Winslet (koja se popela na dasku) nije? (2 boda)
2. Što to curi s vanjske strane cijevi kroz koju prolazi tekući helij? (a cijev ne pušta) (2 boda)
3. Kako biste ohladili lubenicu (ispod temperature mora) na pustom otoku, ako imate samo ručnik, more i buru? objasni. (2 boda)
4. U vodi se otopi obična sol. Voda ispari, a sol kristalizira. Naravno, entropija kristala je manja od entropije otopine; što omogućuje drugom zakonu termodinamike da ipak vrijedi? (2 boda)
5. Zašto vatra ne može gorjeti u bestežinskom stanju? (2 boda)